

Asia: VN/1046/2025

Lausuntopyyntö kansallisen energia- ja ilmastostrategian luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan taho

Toimiala- tai etujärjestö

Mikäli vastasit "muu taho", voit tarkentaa vastaustasi alla

-

LAUSUNTO

-

Mikäli vastasit yhtyväsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä alle, mistä tahosta on kyse

-

Kysymykset energia- ja ilmastostrategiassa esitettävistä linjauksista

Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen ja nielujen kasvattaminen (strategian luku 2.2)

-

Avoin vastaus kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä ja nielujen kasvattamista koskien

-

Uusiutuvan energian edistäminen (strategian luku 2.3)

-

Avoin vastaus uusiutuvan energian edistämistä koskien

Kohdassa todetaan "Hallituksen esitysluonnos alueidenkäyttölaki on lausunnoilla. Uusi alueidenkäyttölaki tulisi voimaan vuonna 2026. Luonnos sisältää aurinko- ja tuulivoimarakentamista ohjaavat erityiset säännökset."

Toteamme että alueidenkäyttölain uudistus on toivottavaa ilmasto- ja energiastrategian näkökulmasta, eikä ainoastaan uusiutuvan energian rakentamista koskevien, vaan erityisesti kaupunkien kestävästä kehitystä tukevien säädösmuutoksien johdosta.

Vety ja sähköpolttoaineet (strategian luku 2.4)

-

Avoin vastaus vetyä ja sähköpolttoaineita koskien

-

Energiatehokkuuden edistäminen (strategian luku 2.5)

-

Avoin vastaus energiatehokkuuden edistämistä koskien

Kohdassa todetaan ”Varmistetaan energiatehokkuussopimustoiminnan jatko kaudelle 2026–2035 sekä resurssit sen hallinnointiin, seurantaan ja raportointiin lisäämällä energiatehokkuuteen osoitettua rahoitusta 1 milj. euroa/vuosi. Osana energiatehokkuussopimustoimintaa edistetään hukkalämpöjen hyödyntämistä. Varmistetaan yrityksille ja julkisille toimijoille riittävät kannustimet sopimukseen liittymiselle, sekä energiansäästöön ja energiatehokkuuden edistämiseen.”

Rakli pitää vapaaehtoisten energiatehokkuussopimusten kokonaisuutta onnistuneena järjestelmänä ja kiittää esityksen valmistelussa tehtyjä ratkaisuja siitä, että vapaaehtoiset energiatehokkuussopimukset ovat jatkossakin keskeisessä roolissa energiatehokkuusdirektiivin velvoitteiden täyttämiseksi. Haluamme kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, etteivät toimintaan varatut kannusteet ole läheskään samalla tasolla, kun sopimustoiminnan aikaisemmillä kausilla. Ilman riittävien resurssien varaamista energiatehokkuussopimusjärjestelmä ei toimi tarkoituksenmukaisella tavalla. Energiatehokkuussopimusten aiemmillä kausilla on kiinteistöalalla ollut energiatehokkuusjärjestelmän tukena hyvin toimineet energiatehokkuustuet kohdistettuna toimitilojen energiatehokkuussopimuksiin liittyneille tahoille. Pitkäkestoisesti energiatehokkuuden edistämiseen ja energiatehokkuusinvestointeihin sitoutunut taho on voinut saada sitoutumisestaan itselleen myös hyötyä. Erityisesti korjausrakentamiseen kohdistuneet energiatehokkuustuet ovat myös tukeneet tehokkaasti korjausrakentamisen markkinaa ja siten rakennusalan työllisyyttä. Energiatehokkuustoiminnan kannusteiden selkeä väheneminen on erittäin merkittävä puute vapaaehtoisten energiatehokkuussopimusten järjestelmän toimivuutta ajatellen. Rakli edellyttää, että puute korjataan ja energiatehokkuussopimusjärjestelmän tukemiseen osoitetaan riittävät resurssit. Esityksen tavoitteiden kannalta oleellista on nimenomaan kannustaa eri tahoja sitoutumaan pitkäkestoisesti energiatehokkuuden edistämiseen. Tuet pitäisi myös laajentaa koskemaan energiatehokkuussopimukseen sitoutuneita vuokra-asuntoyhteisöjä.

Energiaturvallisuus (strategian luku 2.6)

-

Avoin vastaus energiaturvallisuuden edistämistä koskien

-

Ydinenergian käyttö (strategian luku 2.7)

-

Avoin vastaus ydinenergian käyttöä koskien

-

Energiamarkkinoiden kehittäminen (strategian luku 2.8)

-

Avoin vastaus energiamarkkinoiden kehittämistä koskien

Kohdassa todetaan ”Toteutetaan hajautetut energiayhteisöt mahdollistava lainsäädäntö.”
Toteamme hajautettuja energiayhteisöjä koskevan säädännön kehittäminen, on erittäin kannatettavaa kiinteistönomistajien näkökulmasta.

Tutkimus, innovointi ja kilpailukyky (strategian luku 2.9)

-

Avoin vastaus tutkimusta, innovointia ja kilpailukykyä koskien

-

Verotus (strategian luku 2.10)

-

Avoin vastaus verotusta koskien

Tässä yhteydessä Rakli painottaa energiapoliittisten päätösten pitkäjänteisyyden ja ennustettavuuden tärkeyttä ja viittaa sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muutosehdotukseen, jolla kaivostoiminnassa ja datakeskusten konesaleissa käytettävän sähkön vero siirrettäisiin alemmasta sähköveroluokasta II yleiseen sähköveroluokkaan I.

Muutos häiritsisi merkittävästi energiapolitiikan ennustettavuutta ja yritysten investointimahdollisuuksia siirtäen kiinnostusta keskeisiin kilpailijamaihin. Esitetty sähköveron uudistus ja sen tuoma epävarmuus vaikuttaisivat datakeskusten ohella myös muihin puhtaan siirtymän investointeihin, sillä esimerkiksi uusiutuvan energian investoinnit eivät lähde käyntiin ilman näkymää energian käyttäjiä.

Hyvin monet Suomeen toteutettavat ja alustavasti suunnitellut datakeskukset sijoittuvat sellaisiin kuntiin, joissa niille on tarjolla lähellä tuotettua uudistuvaa sähköä ja aiemmasta käytöstä poistuneita teollisuuskiinteistöjä olemassa olevan energainfrastruktuurin välittömässä läheisyydessä. Näin ollen investoinneista ei myöskään aiheudu ennakoiduttomia riskejä kansallisen runkoverkon kapasiteetin suhteen.

Datakeskusten konesalit ovat myös alueidensa energiainfrastruktuurihankkeita. Suurissa saleissa syntyvä lämpöenergia on kytkettävissä kunnalliseen kaukolämpöön, lisäten alueellista energiaomavaraisuutta sekä vauhdittaen puhdasta siirtymää.

Yllä mainittujen perusteluiden johdosta datakeskusten konesaleissa käytettävän sähkön vero tulisi säilyttää alemmassa sähköveroluokassa ja näin varmistaa Suomen puhdasta siirtymää tukevat investoinnit.

Ilmastonmuutokseen sopeutumisen vahvistaminen (strategian luku 2.11)

-

Avoin vastaus ilmastonmuutokseen sopeutumista koskien

-

EU-vaikuttaminen (strategian luku 2.12)

-

Avoin vastaus EU-vaikuttamista koskien

Pidämme linjauksia oikeansuuntaisina mutta nähdäksemme tässä kohdassa tulisi mainita myös ”energiatehokkuus ensin” -periaate. Suomalainen energiantuotanto on kovaa vauhtia muuttumassa päästöttömäksi sekä sähkön että viime vaiheessa myös kaukolämmön osalta. Suomalaisen energiajärjestelmän ja energiankäytön päästöttömyyden näkökulmasta suurempaa merkitystä on jatkossa energiankäytön ajoittamisella kuin loppuenergiankäytön jatkuvalla säästämällä. Tästä syystä EU:ssa ja esityksen taustalla olevassa direktiivissä vahvasti esillä oleva energiatehokkuus ensin – periaate ei ole direktiivin tarkoittamassa muodossa enää tarkoituksenmukainen suomalaisen energiajärjestelmän kontekstissa ja olennaista olisikin saada kansallisella EU säädöskehitykseen vaikuttamisella muutettua esityksen taustalla olevan direktiivin perusteita siten, että päästöjen vähentäminen ohjaisi päätöksentekoa eikä loppuenergiankäytön vähentäminen. Energiatehokkuuden, sen useassa eri muodossa, tulee olla vain keino päästöjen vähentämisen takana. Erityisesti rakennusinvestointien osalta materiaalien käytön rooli päästöjen aiheuttajana on jo tällä hetkellä suuremmassa roolissa kuin rakennuksen elinkaaren energiankäytön aiheuttamat päästöt. Tutkimushankkeissa tehty hiilijalanjäljen arvioinnit osoittavat, että ns. rakennusten syväremontit voivat aiheuttaa materiaalien käytön kautta enemmän päästöjä kuin mitä elinkaaren aikana voidaan energiatehokkuuden kautta päästöjä säästää.

EU politiikassa tulisi myös asettaa tavoitteeksi että jatkossa toissijaisuus-periaatetta kunnioitettaisiin direktiivien laadinnassa. Direktiivien tulisi ohjata tavoitteita, ei keinoja.

Kysymys politiikkatoimien vaikutusarvioista

Nykytilanne ja arviot politiikkatoimien vaikutuksista (strategian luku 3)

-

Avoin vastaus politiikkatoimien vaikutusarvioista

-

Muuta kommentoitavaa energia- ja ilmastostrategiaan liittyen

Avoin vastaus energia- ja ilmastostrategiaan liittyen

Kohdassa 2.1. todetaan: ” Keskeinen johtopäätös on, että sektorien välinen yhteistyö ja sektori-integraatio ovat erityisen tärkeässä asemassa päästövähennysten saavuttamisessa, sillä sektoreilla ja tiekartoissa esiin nostetuilla päästövähennystoimilla on vahvoja yhtymäkohtia muihin sektoreihin ja niiden vähähiilisyytyöhön. Erityisesti energia- ja teknologiateollisuudella on merkittävä rooli muiden toimialojen päästövähennysten mahdollistajina.”

Rakli on samaa mieltä sektorien välisen yhteistyön tarpeellisuudesta. Kiitämme siitä että strategia tunnistaa toimialojen tiekartat keskeisenä välineenä päästövähennystoimia haettaessa. Rakli oli mukana tekemässä tiekartan sekä vuonna 2020 että vuoden 2024 tiekartan päivityksessä. Raklin vähähiilisyyden tiekartta korostaa kuinka alueidenkäytön ja maankäytön kehittämisen keinoilla kaupungeissa resurssi- ja tilatehokkuuden sekä kiertotalouden toimia hyödyntäen voidaan saavuttaa nopeita ja merkittäviä päästövähennyksiä. Rakennettu ympäristö on yhteiskunnan monia toimia ja toimialoja yhdistävä alusta. Rakennettu ympäristön toiminnot ulottuvat niin päästökaupparektorin kuin taakanjakosektorin ja maankäyttösektorin alueille. Nähdäksemme myös näitä ristiinkytkentöjä tulisi paremmin huomioida myös ilmastosuunnitelmissa. Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Raklin tiekartassa esittämällä toimilla voidaan vähentää kustannustehokkaasti rakennetun maapinta-alan kasvua, rakentamisesta syntyviä kasvihuonepäästöjä, edistää merkittävässä määrin kiertotaloutta ja vähentää neitseellisten materiaalien hyödyntämistä sekä vähentää rakentamisen haittoja biodiversiteetille.

Meneillään olevista politiikkatoimista erityisesti alueidenkäyttölain uudistus hallitusohjelma tavoitteiden mukaisesti ja rakentamislain tilojen kiertotaloutta sekä rakennuksien käyttötarkoituksien muutosta edistävät kohdat tukevat Raklin tiekartan keinojen käyttöönottoa.

Kohdassa 3.3. taulukossa 3 todetaan: ” Sosiaalisen ilmastorahaston toimenpiteillä voidaan tukea rakennusten energiatehokkuuden parantamista ja vähentää rakennusten lämmityksen päästöjä”

Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli on esittänyt, että sosiaalisen ilmastorahaston tukea kohdennetaan sekä vapaarahoitteisiin että valtion tukemiin vuokratiloiteisiin, sillä ympäristöministeriön alkuvuodesta julkaiseman selvityksen mukaan pienituloisia asuntokuntia asuu suhteellisesti yhtä paljon sekä vapaarahoitteisissa että valtion tukemisessa vuokra-asunnoissa. Edellytyksenä tuen kohdentamiselle vuokratiloiteita omistaville yhteisöille tulee olla yhteisön sitoutuminen kiinteistöalan energiatehokkuussopimuksen vuokra-asuntoyhteisöjen toimenpideohjelmaan 2026 alkavalle energiatehokkuussopimuskaudelle. Näin voidaan varmistaa tukea saavien tahojen sitoutuminen pitkäaikaiseen energiansäästö- ja energiatehokkuustyöhön. Sopimustoimintaan liittyneet yhteisöt pystyvät tekemään asuntokannassaan tehokkaasti kohdennettuja toimenpiteitä, joilla saadaan aikaan vaikuttavia tuloksia. Esittämällämme tavalla

sosiaalisesta ilmastorahastosta saatavia panoksia kohdennettaisiin tehokkaasti sekä päästökauppasektorin että taakanjakosektorin päästöjen vähentämiseen energiatehokkuustoiminnan kautta sekä tuettaisiin Suomen energiatehokkuusdirektiivistä Suomelle kohdistuvia vaatimuksia.

Liitteen 1 taulukossa mainitaan MAL - sopimukset toimenpiteenä. Rakli toteaa MAL – sopimusten olevan erinomainen työkalu kestävän kaupunkikehityksen tukemiseksi ja toteaa MAL-sopimusten merkityksen päästöjen vähentämisessä olevan paljon muuallakin kuin yksistään taakanjakosektorin liikenteen päästöjen vähentämisessä. MAL-sopimuksilla tuetaan kaupunkien resurssitehokasta kehitystä ja vähennetään siten rakentamisesta aiheutuvia päästöjä. MAL – sopimukset tukevat myös kaupunkien energiaratkaisujen kehittymistä, kiertotaloutta ja rakennetun ympäristön käyttöön otetun maapinta-alan maltillista kasvua.

Somersalmi Mikko
Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli ry